

Uitgegeven door CNRS Éditions 15, Rue Malebranche - 75005 Paris, 2016

Auteur: Jean-Claude Boulliard

ISBN 978-2-271-09059-1

pp 607 - 24 x 17 cm – 1455 gram – softcover - Franstalig

prijs: 49,00 Euro (excl P&P)

Zoals de weg naar de hel geplaveid is met goede voornemens, zo is die naar De Slegte bestraat met derderangs handboeken voor beginnende mineralenverzamelaars: oorspronkelijk allemaal goedbedoeld maar uiteindelijk toch weer verzand in troosteloze middelmatigheid. En er worden er dagelijks nog nieuwe bijgeschreven.

Dat was zo ongeveer mijn initiële gedachtegang toen ik op de beurs van Sainte-Marie editie 2016 het recent uitgegeven “Les Minéraux – Sciences et Collections” aangeboden kreeg. Maar wat wil je: de auteur was een hoogst aimabel man en bovendien als curator van de mineralenverzameling van de Sorbonne/Université Pierre et Marie Curie niet de eerste de beste; hij was niet te beroerd om er een opdracht in te schrijven; de prijs was redelijk en daar kwam nog eens een beurskorting bovenop; het boek was gesteld in een erudiet Frans dat bij mij herinneringen losweekte aan mijn jaren poësis en retorica (où sont les neiges d’antan?); ik zou van het lezen ervan gebruik kunnen maken om mijn kennis van de taal van Molière terug wat aan te scherpen; Kortom: allemaal redenen om dan uiteindelijk toch te bezwijken. Achteraf heb ik daar wel geen spijt van gehad, al is dat dan om toen nog totaal onvermoede redenen - maar laten we eerst even zien wat dit nieuwe boek zoal te bieden heeft.

Het dient zich aan als middel om een brug te slaan tussen de wereld van de wetenschap en die van de verzamelaar – behoorlijk ambitieus dus. Daartoe is het opgebouwd uit twee grote delen, waarvan het eerste (163 pp) je de basisprincipes van de mineralogie en van het mineralen verzamelen wil bijbrengen. Dat gebeurt aan de hand van antwoorden op vier groepen van vijf vragen elk die de aspirant verzamelaar zich (wellicht) zal stellen. De eerste groep is bedoeld voor de volslagen leek (“wat is een mineraal?”); de tweede voor de neofiet-verzamelaar (“hoe deelt men de mineralen in?”), de derde voor de al enigszins gevorderde (“hoe determineert men mineralen?”) en de vierde voor wie effectief besloten heeft een verzameling op te bouwen (“hoe kies ik mijn mineralen?”).

Het tweede deel (430 pp) beschrijft een driehonderdtal mineralen in de bekende Strunz volgorde. Die zijn zo gekozen dat het mineraal in kwestie voorkomt als museumgrote specimens, dus minstens enkele centimeter groot: micromounters komen hier bijgevolg nauwelijks aan hun trekken, systematici al helemaal niet. De meeste mineralen wordt ongeveer één pagina toegemeten – voor meer frequente zoals calciet, kwarts, bariet, ... iets meer. Daarin vind je beknopte gegevens over ontstaan, bekendste vindplaatsen, waarde appreciatie (weliswaar niet cijfermatig), typische determinatiekenmerken, speciale vereisten voor bewaring, vervalsings- en “verbeterings”technieken. Een kleine cartouche detailleert verder nog de etymologie, chemische formule, kristalstelsel, meest voorkomende kristalvormen en fysische eigenschappen. Dit alles wordt vervolledigd met (meestal) één foto van een representatief specimen, doorgaans afkomstig uit de mineralenverzameling van de Sorbonne/Université Pierre et Marie Curie: gezien de beschikbare bladruimte kan je hiervan

natuurlijk geen wonderen verwachten maar de kwaliteit van de afbeelding geeft de beginner doorgaans wel een duidelijk idee van hoe het beschreven mineraal er uit ziet.

Hoe bruikbaar is dit alles nu voor de debuterende verzamelaar die nog alles te leren heeft? Laat ik daar al maar meteen geen doekjes om doen: dit boek is geenszins geschikt als introductie om de theoretische basiskennis nodig voor het verzamelen van mineralen machtig te worden. Voor wie zich daar toch aan zou wagen geldt onverkort Dante's "lasciate ogni speranza voi ch'entrate" – zeg achteraf niet dat je niet verwittigd was. Daarvoor is de beschikbare ruimte niet alleen té krap voor de behandelde stof - ook de vrij onorthodoxe manier van aanbrengen laat regelmatig te wensen over.

Sommige concepten worden nodeloos ingewikkeld uit de doeken gedaan. Zo zit het er al vanaf het begin bovenarms op wanneer een antwoord wordt gezocht op de vraag wat een mineraal is. Reeds op pagina twee worden daartoe al termen aangesleept zoals mineraloïden, gemoduleerde samenstellingen, metamicten, vaste oplossingen en meer van dat fraais: allemaal zeer interessant voor de gevorderde maar daar heeft de aspirant-verzamelaar (voorlopig nog) geen boodschap aan.

Soms worden de zaken misleidend simpel voorgesteld. Zo krijg je voor het appreciëren van kristalstelsels een spoedcursus van amper enkele pagina's die start met het (geïllustreerde) verschil tussen gelijkzijdige, gelijkbenige en ongelijkzijdige driehoeken (!), over de symmetrieoperatoren heen naar de eigenlijke kenmerken van de stelsels. Miller indices worden daarbij afgedaan als "pas utile ici de savoir à quoi ils correspondent" – alhoewel ze daarna wel volop gebruikt worden om kubische veelvlakken te typeren. Het eindigt met een stel vuistregeltjes om symmetrie elementen en kristalssystemen te bepalen die hoogstens toepasselijk zijn op houten of kartonnen modellen: bij de meeste échte kristallen - met al hun door de natuur ingebouwde grillen - zijn die zo goed als onbruikbaar.

De echte kracht van dit werk zit echter in de uitgebreide behandeling van wat zowel rechtstreeks als onrechtstreeks samenhangt met de appreciatie van mineralen. Wat zijn de selectiecriteria, wat zijn de toegepaste kwaliteitsschalen, wat zijn ze waard, hoe is de prijs geëvolueerd, hoe worden ze gerestaureerd/bijgewerkt/opgeward/ verbeterd/ vervalst, : allemaal vragen waarop je vergeefs een antwoord zult zoeken in de meer conventionele handboeken maar die hier grondig behandeld worden – zowel in het algemene als in het beschrijvende gedeelte. Dat alles gebeurt op een bevattelijke manier, doorspekt met talrijke anekdotes en met veel kennis van zaken door een curator van een belangrijke mineralenverzameling die duidelijk gepokt en gemazeld is in het milieu: dit boek is als dusdanig dan ook hoogst verhelderend, niet alleen voor de beginner maar ook voor de gevorderde. Let wel: verwacht geen prijscatalogus – je zal vergeefs zoeken naar cijfermatige appreciaties – maar toch weet de auteur een verhelderend beeld te schetsen van wat reilt en zeilt in de (onder andere financiële) wereld van het mineralen verzamelen.

Dit werk is dan ook zeer aanbevolen voor alle verzamelaars – nieuwkomers en ervaren rotten gelijk – die wel eens een specimen durven aan te kopen. Een praktische raad: dit boek lees je beter niet in één ruk uit - je moet het savoureren (het gebruikte Frans leent zich daar overigens uitstekend toe); lees liever regelmatig enkele bladzijden en verwonder je bij de nieuwe kennis die je zo telkens weer opdoet. Zo zal je onder andere leren welke oorbare en onoorbare praktijken er op mineralen zoal worden losgelaten; wat de "leesbaarheid" van een specimen betekent; wat het Thompson rooster is; hoe de lijst van Proctor gebruikt en misbruikt wordt; hoe bij bedrog de onwetendheid van een koper uiteindelijk tegen hem werd gebruikt; waarom axinietprijzen rond 1990 (relatief) kelderden; wat het duurste mineraal ooit is (dit wil ik je toch niet onthouden: een miezerige schorl van enkele centimeter – het enige specimen dat kon worden geborgen uit een veelbelovende Californische pegmatietclaim die in 2015 voor 400 000 USD van de hand ging, maar die achteraf steriel bleek te zijn...)

Mij heeft het boek in alle geval al geleerd dat mijn specimen devillien-op-calciet uit het Franse Canaveilles een regelrechte vervalsing is (hoe de vork juist aan de steel zit verklap ik niet – kijk zelf maar op p122) – maar ik troost mij dat ik niet de enige onwetende was: soortgelijke specimens zag ik eerder al in de Pohl collectie in Terra Mineralia/Freiberg en zelfs nu nog bij een overbekende Amerikaanse dealer op MinDat (die duidelijk dit boek nog niet gelezen heeft!).